

Margo Brouns: "Het is heel beroerd dat de belangrijkste jaren van je carrière samenvallen met de biologisch productieve jaren."

WITHO WORMS

vergroting van de kans op ontslag. De rechtspositie van *parttimers* is vaak niet erg florissant. Veel wordt gesproken over de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Vrouwen lijken bij uitstek de representanten van die flexibilisering. Maar dan wel in de meest kwalijke zin van het woord: de werkgever heeft ze niet zo hard nodig, ze behoren niet tot de kern van de organisatie, je kunt ze gemakkelijker weer wegschuiven als ze niet meer nodig zijn.

Op die manier lijken de machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen bestendig te worden. De leuke, veeleisende, prominente banen voor de man, het rotwerk voor de vrouw.

Margo Brouns, die werkzaam is aan de Vrije Universiteit, is gefascineerd door die machtsverhoudingen tussen de seksen en schreef er een proefschrift over: 'De homo economicus als winkeldochter' (SUA). Als kind zag ze het al. In de zaak van haar ouders was haar moeder van onmisbare betekenis. Toch kreeg de moeder niet de passende erkenning. "Mijn moeder deed voor een belangrijk deel de bedrijfsvoering en de klandizie. Op wezenlijke punten hield zij de boel draaiende. Maar 'natuurlijk' was uiteindelijk de man toch de baas. Dat 'natuurlijk', die vanzelfsprekendheid van de verhoudingen, verbaasde mij zo. Als er beslissingen genomen moesten worden, was hij het die het voor het zeggen had."

Vuilnisophalers

De mechanismen waardoor vrouwen op de ondergeschikte posities blijven, interesseren Margo Brouns. Soms, vindt ze, is er sprake van seksediscriminatie. "Als mannen bepaalde taken hebben, heet het leidinggeven, bij vrouwen heet het coördineren. Wat waardering betreft, niet in de laatste plaats de financiële waardering, zit tussen die twee begrippen een groot verschil. Als over zwaar werk wordt gesproken denkt men aan vuilnisophalers; dat het werk van verpleegsters niet minder fysiek inspannend is, wordt nogal eens over het hoofd gezien. Je ziet ook dat het bewaken van auto's meer waardering krijgt dan het bewaken van kinderen op een crèche. Het ene is technisch, het andere verzorgend. De zorg voor mensen wordt altijd lager gewaardeerd dan de zorg voor dingen." Er bestaat een sterke neiging om over vrouwen te generaliseren, vindt Margo Brouns; alsof ze allemaal hetzelfde willen. "Veel vrouwen hebben niet de zorg voor kinderen en wensen die ook niet. Toch worden vrouwen als zodanig benaderd. Mannen worden daarentegen als vertegenwoordiger van een bepaald beroep gezien; dat mannen kinderen hebben wordt niet relevant geacht. Zaken-

vrouwen worden vaak gezien als een meewerkende echtgenote, de rechterhand van de man. Mijn moeder had een belangrijk aandeel in het geheel van de zaak, maar ze bleef de vrouw van mijn vader. Ze deed er iets bij. Niemand zag haar als een zakenvrouw, ook zij zelf niet. Maar ze was het wel."

Een ander vooroordeel: vrouwen heten niet zo ambitieus te zijn. Volgens Brouns gaat het hier om een *selffulfilling prophecy*. "Als vrouwen als minder ambitieus gezien worden, zullen zij zich niet gestimuleerd voelen. Men denkt: ik zal die baan toch wel niet krijgen of toch wel niet voor een bedrijfsopleiding in aanmerking komen. Het gevolg is dat vrouwen zelf ook geen investeringen zullen plegen om iets te bereiken. Daarmee kom je in een vicieuze cirkel terecht. Het beeld dat vrouwen minder ambitieus zijn wordt als het ware tot werkelijkheid gemaakt. Werkgevers investeren liever in mannen omdat die bedrijfszekerder heten te zijn. Dat is flauwekul, want hoeveel mannen worden niet weggekocht door concurrerende bedrijven? "Programma's van positieve actie werken vaak niet. Er is door die programma's wel een grotere instroom van vrouwen in organisaties, maar ze stromen niet snel genoeg door of verdwijnen weer spoedig. Vrouwen moeten uitgenodigd worden door de werkgever om te praten over wat men in de toekomst wil. Bij zulke functioneringsgesprekken blijken vrouwen daarover wel degelijk ideeën te hebben. Het beeld dat vrouwen niet willen is hardnekkig; de keerzijde daarvan is dat vrouwen zelf ook denken geen kans te maken. Die beeldvorming moet doorbroken worden."

"Ik denk niet dat er sprake is van een bewuste strategie, van een complot van mannen om vrouwen eronder te houden. Absoluut niet. Het zijn beelden die zowel bij mannen als bij vrouwen, bij werkgevers en werknemers leven. Van die machtsprocessen maken we allemaal deel uit. De minder machtige werkt soms mee aan de bestendiging van de eigen ondergeschoven positie."

Vrouwen kunnen wel degelijk ambitieus zijn, vindt ook Wil Portegijs die werkzaam is bij de vakgroep Vrouwenstudies van de Rijks Universiteit Leiden. Van haar verscheen het boek 'Jammer dat u gaat' (Jan van Arkel) waarin zij de redenen onderzoekt waarom vrouwelijke wetenschappers vaak sneller de universiteit verlaten dan mannelijke wetenschappers. Dat komt, vindt zij, niet door gebrek aan ambitie. "Vrouwelijke academici zijn heel erg gemotiveerd voor de wetenschap. Wel zeggen mannen vaker over tien jaar hoogleraar te willen zijn, terwijl vrouwen daar bescheidener in zijn. Het kan zijn dat